

ראשי פרקים לנאום הסיכום של ראש הממשלה

וסר הבטחון בכנס ספ"כ - 27.2.67

כ ל ל י

בשנה האחרונה נחמקדו בעיות הבטחון השוטפות שלנו בעיקר לאורך קו הגבול הסורי ובפעולות החבלה והטרור שבוצעו בשטח ישראל, בהשראה של סוריה, כן על-ידי גיחות ישירות מסוריה והן על-ידי גיחות משטחה של מדינה שלישית.

אבל יחד עם זאת עדיין שרירות וקיימות בעיות היסוד של בטחון ישראל, שאינן מתמצות רק בגבול הצפוני. עלינו לבטון את מדיניותנו הבטחונית על רקע היחסים הבין-ערביים, שאופיים העיקרי בא על ביטוי, בשנה החולפת - וכנראה יהיה כך גם בשנה הקרובה - במתיחות הפנימית השוררת במדינות ערב עצמן ובהעמקת הקיטוב והקרע בין המחנה המהפכני, כביכול, לבין המחנה השמרני האנטי-מצרי. הנסיון ההסטורי והמעשי של השנים האחרונות מלמד, כי ההתפתחויות כמזרח-התיכון אינן מנוחקות מהמאבקים הבין-לאומיים הסובבים אותנו.

גיחות המצב וההתפתחויות האחרונות מניח מקום להערכה, כי גם בשנה הקרובה לא צפויה התמודדות כוללת בינינו לבין מדינות ערב. נראה, איפוא, שבעיות הבטחון השוטף יוסיפו להטריד אותנו גם בשנה הקרובה.

1. סוריה

(א) חכניות ההסיה: כהחאם למדיניותה המוצהרת של ממשלת ישראל, הקובעת כי כל פגיעה או כוונה לשלול מאתנו את מקורות המים, כמוה כפגיעה בריבונות ובשלמות הטריטוריאלית של ישראל - נוסף גם להבא לטכל כל חכניה סורית, או ערבית אחרת, להשלים את מפעל הטיית

יובלי היהודים. נהיה ערים ודרוכים לכל תכונה או מעשה מעבר לגבול ונגיב על-פי הנסיבות באמצעים, במקום ובזמן שאנו, ואנו בלבד, נחלים עליהם.

(ב) "המלחמה העממית" - תגובתנו לפעולות הטרור והחבלה, המתבצעות בהשראת הסורים, אם במסגרת של גיחות מעבר לגבול הסורי ואם משטחה של מדינת שלישיה - תהיה נמרצת ביותר. גם כאן נגיב לפי נסיבות השעה, תוך בחירות השיטה, היעדים והעיתוי של התגובה. מכל מקום, לא נוחיר ספק בלב שכנינו מצפון לבל יטפחו אשליות, בדבר ניהול מלחמה עממית, גוסס אלג'יריה, בתחומי ישראל. בשנה החולפת חזרתי והדגשתי הן בפומבי, מעל במת הכנסת, והן בשיחות עם נציגי מעצמות ידידותיות, כי ממשלת ישראל לא הוכל לשאת מצב שבו חיי אזרחיה ורכושם יהיו הפקר. אם אמנם יהיה צורך בכך נחזור ונבהיר זאת שוב גם באזני שכנינו, בשפה המובנת להם, אם על-ידי מיצוי אמצעים מדיניים ואם על-ידי נקיטת דרכי הגובה הולמות במישור הצבאי.

מצד שני, חייבים אנו גם לעצמנו למצוא את כל האפשרויות לחסימת הגבולות כפני הסחננויות ומעולות חבלה למינהין, תוך הפעלת האמצעים החדשים והמשוכללים ביותר. בתחום זה הוגברה באחרונה הפעילות והעירנות, ואמנם הצלחנו להשיג תוצאות בלתי מבוטלות, על-ידי גילוי מוקשים ומכאצי חבלה מבעוד זמן.

(ג) האזורים המפורזים: הסכמתנו לקיום השיחות במסגרת ועדת שביחת-הנשק הישראלית-סורית נבעה, קודם כל, מנכונותנו העקרונית - שהיתה עמדה מוצהרת שלנו מאז ומתמיד - להגיע להידברות ישירה ומעשית עם שכנינו.

אבל הסכמה זו לא היתה מוחנית, בשום פנים ואופן, בוויחוד כלשהו על מדיניותנו, בדבר מימוש הריבונות הישראלית באזורים המפורזים. בהתאם למדיניות זו נוסף לעבד את השטחים, שרכשנו עליהם חזקה, ונמנע חדירות וכל נסיון אחר לשנות את המצב הנוכחי באזורים המפורזים.

אנו מצמים עדיין לחוצאות מבעיו של ראש מטה המשקיפים הגנרל אורד בול עם הסורים וכן לשיחותיו של המזכיר הכללי של או"ם, או האנט, בקשר להמשך השיחות, כדי שנוכל להחליט על צעדינו הבאים. מכל מקום, לפי שעה אין אנו מעוניינים לגרום במישרין ל"פיצוץ" השיחות, שלא הביאו עד כה תוצאות כלשהן.

(ד) בריה"ם וסוריה: בריה"ם ממלאת בחקופה האחרונה תפקיד כפול לגבי יחסינו עם מדינות ערב בכלל ועם סוריה בפרט. מצד אחד היא פורשת את חסותה המדינית והרעיונית על סוריה בזירה הבין-לאומית והערבית והיא מסייעת להתעצמותן הצבאית של סוריה, מצרים ועיראק. אולם מצד שני, ממלאת בריה"ם גם תפקיד ממחן לבני מדינותה ופעילותה הקיצונית של סוריה כלפי ישראל. אנו יודעים שנסיונה של בריה"ם למתן את סוריה אינו נובע דווקא מאהבת ישראל, אלא מחוץ שיקולים מחושבים, שתכליתם למנוע החלשה המשטר הסורי, שמוסקבה מעוניינת בביטומו.

(2) מצרים

מצרים מוסיפה לשמש, מבחינתנו, הגורם המכריע בבעיות היסוד של הבטחון, וזאת בשל טשקלה הצבאית והמדינית המכריע בעולם הערבי ונוכח מדיניותה המוצהרת, השואמת לחיסולה של ישראל.

כל עוד תהיה מצרים הגורם המכריע בעולם הערבי, שבלעדיו לא היחכן מלחמה כוללת יזומה נגד ישראל, נוכל להניח שמכנת ההתמודדות הצבאית רחוקה מאתנו. נשיא מצרים הצהיר פעמים אחדות על התנגדותו לכל פעולה הרפתקנית, בלשונו, כל עוד לא הגיע העולם הערבי למצב מדיני, כלכלי, צבאי, שיאפשר לו להתמודד עם ישראל. על מדיניות זו של נאצר, שמכנה אינה מחוזה לישראל, השכתי בשפתו: הכנות מול הכניה. השוכחנו חוסיף, אם כן, להיות: סיפוח כוח הרחעה שירחיק את התגשמות הכוונות המצריות עד לקץ הימים.

(3) י ר דן - היא המדינה הערבית העקריה, בשכנותנו, המעוניינת כיום, באורח פעיל, בשמירת הסטטוס-קוו המדיני והצבאי בגבולה עם ישראל. במדיניותה זו נתמכה ירדן גם על-ידי מעצמות המערב, ובפרט ארה"ב. כהזדמנות אחרת כבר אמרתי, כי הדבר הקובע את יחסינו לירדן ולמטרתו של המלך חוסיין אינו נעוץ באהדתנו או אי-אהדתנו למשטר זה לאישים מסויימים בחוכו. הדבר הקובע הוא רצונה המעשי והמוצהר של ממשלת ירדן לשמור על הסטטוס-קוו, שגם אנו מעוניינים בקיומו. מצד אחר, המאבק הבין-ערבי שהלך והחריף בשנה האחרונה בין המחנה המהפכני, כיבכול, בהנהגתה של מצרים, לבין המחנה השמרני האנטי-מצרי, העמיד את ירדן במצב של מאבק גורלי על קיום המשטר הנוכחי. הסיכנה של ירדן לאחד היעדים העקריים של חתירות "המחנה המהפכני", באמצעות ארגונו של שוקיירי ובסיסמה הישנות הפלסטינאית, מעמידה בפנינו את שאלת שנוי הסטטוס-קוו בחחומי ארץ-ישראל בכל חומרתה. מבחינה זו חרמה פשיטה צה"ל בסמוע, מעבר להערכות שנלוו אליה בשעתה, יוחר מכל מאורע אחר לחשיפת הכוונות של מצרים, סוריה ואש"ם לגבי ירדן. חשיפת הכוונות הללו סייעה לנו לעמוד בבהירות על האפשרויות הנוכעות מכך לגבי שנוי הסטטוס-קוו בירדן.

בחדשים האחרונים הדגשתי כי ישראל לא חשב בחיבוך ידיים במקרה של שנוי
הסטטוס-קוו בירדן. וכאן אני מוסיף, כי את הפירוש המדוייק לשנוי
הסטטוס-קוו נקבע אנחנו ובענין גורלי זה לא נודקק לשיפוטם של זרים.

בעקבות ההתחרשויות בירדן, שבאו לאחר הפשיטה בטמוע, החישה ארה"ב משלוחי
נשק מטוגים שונים לירדן. בענין זה לא שקטנו על שמרינו והבהרנו
לאמריקאים, כי לא נוכל להסכים לאספקה נשק למדינה ערבית, מעבר למכסה
המוסכמת בינינו, ואמנם באחרונה הגשנו לארה"ב שורה חביעות, שנועדה לשמר
את יחס הכוחות.